

Державне регулювання добування лисиці у Галичині XVI — початку XX ст.: історичний аспект

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано державне регулювання добування лисиці у Галичині XVI — початку XX ст.: способи та терміни добування, регулювання чисельності, повноваження єгерської служби щодо добування лисиці, торгівлю хутром. Проведено порівняльний аналіз правового механізму регулювання чисельності лисиці з урахуванням компетенції органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Описано звичаєві норми та внутрішні правила полювань на лисицю в окремих мисливських товариствах. Виявлено економічні чинники, які впливали на державне регулювання чисельності лисиці, уможливаючи не лише раціональне використання ресурсу для отримання цінного хутра, але й для збільшення чисельності дичини, особливо зайців. Встановлено чинники, які впливали на чисельність популяції, зокрема політичні впливи та воєнні події. Описано особливості державного регулювання добування лисиці у досліджуваній період. На основі компаративного аналізу розглянуто добування лисиці Австро-Угорській монархії, Галичині у розрізі повітів, Другій Речі Посполитій, описана специфіка організації полювань на лисицю серед мисливської еліти, зокрема цісарів: Австро-Угорщини – Франца Йозефа I та Німеччини – Вільгельма II.

**State regulation of fox extraction in Galicia in 16th till early 20th centuries:
historical aspect**

SUMMARY

The article analyzes the state regulation of the fox extraction in Galicia from the 16th to the beginning of the 20th century: the methods and terms of extraction, the regulation of the number, the authority of the hunting service in obtaining foxes, and the trade in fur. It has been carried out a comparative analysis of the legal mechanism of regulation the fox population, and the competence of the bodies of state executive power and local self-government bodies. It describes the customary rules and internal

rules for hunting on fox in some hunting societies. The economic factors that influenced to the state regulation of the number of foxes were identified, making it possible not only of rational use of the resource for obtaining valuable fur, but also for increasing the number of game, especially the hares. Factors influencing on population size, including political influences and military events, were established. The features of state regulation the fox extraction in the investigated period are described. On the basis of comparative analysis, it was described the fox extraction of the Austro-Hungarian monarchy, Halychyna in the context of the counties, the Second Polish Commonwealth, it was described the specifics of organization the hunting for fox among the hunting elite, in particular the emperor of Austro-Hungarian, Franz Josef I and emperor of Germany, Wilhelm II.

Formulation of the problem.

State regulation of breeding and extraction of predators should be based on both the ecological interests of the society and the economic interests of hunting farms. Indicative in this regard was the extraction of foxes, which on the one hand is a predator, causing damage to the hunting economy, and on the other side it has valuable fur.

Analysis of the recent scientific studies and publications.

The problem of legal regulation of fox mining in Galicia was investigated by a number of scientists, among them: Z. Moskus, Y. Stezhinsky, M. Royman, K. Slotvinsky, Y. Kasperek, M. Pavlikovsky, S. Lobos, V. Kalusky, A. Sander, V. Shablovsky, S. Krogulsky, S. Pavlik, R. Vacek, J. Starkl, Z. Fischer, F. Rozhynsky, E. Shechtel, M. Gunchak.

Setting of objectives.

The purpose of this article is to analyze the policy of the public authorities of Galicia and the Second Commonwealth in the organization of the regulation of the number of foxes and the establishment of its economic value for the hunting economy.

Постановка проблеми. Державне регулювання розведення та добування хижаків повинно опиратись як на екологічні інтереси суспільства, так і на економічні інтереси мисливських господарств. Показовим у цьому плані стало

добування лисиці, яка з однієї сторони є хижаком, що завдає збитки мисливському господарству, а з іншої – має цінне хутро.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблему правового регулювання добування лисиці у Галичині досліджували ряд науковців, серед яких: З. Москус, Я. Стежинський, М. Ройман, К. Слотвінський, Я. Каспарек, М. Павліковський, С. Лобось, В. Калуський, А. Сандер, В. Шабловський, С. Крогульський, С. Павлік, Р. Вацек, Я. Старкль, З. Фішер, Ф. Рожинський, Е. Шехтель, М. Гунчак.

Постановка завдання. Ціллю даної статті є аналіз політики органів публічної влади Галичини та Другої Речі Посполитої в організації регулювання чисельності лисиці та встановлення її економічного значення для мисливського господарства.

Виклад основного матеріалу Державне регулювання добування дичини у Галичині бере свій початок з Литовських статутів. Зокрема, у XVI столітті відповідно до цих статутів за незаконно добуту дичину передбачався штраф: зубр — 12 рублів, лось — 6 рублів, ведмідь і олень — по 3 рублі, рись, дикий кабан — 1 рубль. Серед найбільш розповсюдженої дичини були зайці, козулі, лисиці, ведмеді. Порівнюючи з іншими тогочасними законами, що врегульовували мисливство, Литовські закони були більш суворими щодо незаконного полювання на благородну дичину, але вовків та лисиць дозволялось добувати навіть на чужій землі за умови, що мисливець не завдасть шкоди сільськогосподарським культурам.

Як відзначав Микола Рейман у книзі «Мисливське господарство із стародавньою історією», відповідно до права хижаки є власністю господаря мисливських угідь, на яких вони знаходяться. Виходячи з цих принципів, на власника мисливських угідь покладался обов'язок знищувати хижаків, так як хижаки не лише шкідливі для мисливської дичини, але також і для свійських тварин. Законодавство Царства Польського, що регулювало знищення хижаків, визначало, що хижаків слід винищувати без урахування часу добування, та дозволено застосовувати для цього різні способи і знаряддя, але лише особам, які мають право полювання. До хижаків відносились ведмідь, борсук, вовк, лисиця, рись, дикий кіт, видра, куниця, тхір, горностай.

Відповідно до постанови Адміністративної ради від 14 жовтня 1834 року Царства Польського був організований фонд для преміювання осіб за знищення хижаків. Цей фонд поповнювався за рахунок коштів, отриманих за дозволи на право носіння мисливської зброї.

Кожен лісник або єгер був зобов'язаний представити протягом року одну пару вух та ніс вовка, одну пару вух лисиці або дві пари тхорячих, кунячих вух. За невиконання цього розпорядження передбачався штраф у розмірі 6 злотих. Для звільнення від штрафу єгер повинен був довести, що на підконтрольній йому чи ліснику території немає хижаків [1].

Із входом галицьких земель до Австро-Угорської імперії (1772) лисиця була віднесена разом з вовком, ведмедем та диким кабаном до розряду хижаків, яких дозволяли добувати у будь-якому місці. Більше того, за добування ведмедя та вовка передбачалась винагорода. Встановлювались й нові нормативно-правові акти, що врегульовували питання полювання на території Австро-Угорщини та й Галичини, зокрема. Так, патентом цісаря від 13 квітня 1786 року параграфом 3 визначалось: «... дозволяється добувати у будь-який час, крім вольєрів, будь-яким способом кабанів, вовків, лисиць та іншу шкідливу дичину» [2 с. 369]. У випадку, коли хижаки надмірно розмножувались, виконавча влада відповідно до статті 383 цивільного кодексу Австрії організовувала полювання на хижаків.

Наступним нормативно-правовим актом, що врегульовував питання мисливства та добування лисиці, зокрема, став перший Мисливський закон Галичини від 30 січня 1875 року. Пункт 1 цього закону визначав терміни полювання на різні види дичини, відповідно до яких на лисиць дозволялось полювати з 15 лютого по 31 серпня. Але примітка до цієї вимоги дозволяла допускати уповноважених до права полювання і добувати у будь-який час лисиць у випадках, якщо вони завдають шкоди свійським тваринам. Слід відмітити, що ця вимога щодо визначення часу полювання на лисицю була першою на території Польщі, так як у ті часи на польських землях, що знаходились під протекторатом Росії та Німеччини, таких вимог не було встановлено. Зокрема, відповідно до статті 17 Мисливського закону Царства Польського від 17 липня 1871р. визначалось, що на ведмедя, вовка, борсука,

лисицю, дикого kota, рись, видру, куницю, ласку, орла, яструба і інших хижаків. дозволено полювати весь рік і добувати всіма засобами. Тож закон від 30 січня 1875 року вперше почав у значній мірі охороняти лисицю.

Вже у наступному Мисливському законі Галичини від 5 березня 1897 року лисицю було зараховано до списку шкідників, і на неї дозволяли полювати у будь-який час. Відповідно до статті 47 цього закону власники земельних ділянок отримували право відстрілу у будь-який час таких хижаків, як лисиця, куниця, тхір, ласка, вовк, рись, дикий кіт, кабан.

Мисливський Закон, прийнятий і підписаний цісарем Австро-Угорської імперії за згодою Галицького сейму від 1897 р., практично діяв у Галичині до грудня 1927 р. Відповідно до цього закону чітко зазначалось, що хижаки завдають шкоду, і дозволялось на них полювати будь-якому мисливцю. Було встановлено контроль за тим, щоб під виглядом відстрілу хижаків не відстрілювали благородних мисливських тварин. Дозвіл на відстріл і контроль за відстрілюванням здійснювали державні органи влади [3].

Однак через те, що влітку хутро лисиці мало придатне для використання, її практично не добували. Щоб лисиця менше полювала на зайців, її навіть підгодовували трупами загиблих коней [4 с. 204]. Цей закон врегулював також чисельність інших хижаків. Визначалось, що відстрілювати собак і котів дозволяли у випадку, якщо вони знаходяться далі, ніж 300 метрів від найближчого будинку (стаття 43). На власників права полювання покладался обов'язок знищення хижаків та шкідливої дичини (стаття 44).

Стаття 45 визначала, що диких тварин, які представляють загрозу для людської безпеки потрібно тримати у вольєрі. У цьому законі, на відміну від попередніх, до хижаків не зараховували диких кабанів, але були додані рись та дикий кіт. Ці види тварин мав право відстрілювати, виловлювати та привласнювати будь-який мисливець. Але при цьому закон визначав, що полювання на ці види хижаків можливий лише за дозволом власника або орендаря мисливських угідь. Таких тварин як куниця, тхір, ласка, білка, хом'як, видра, орел різних видів, яструб, сива чапля, крук, ворона можна було відстрілювати будь-кому у присутності власника мисливських угідь (стаття 46).

Стаття 47 встановлювала, що у місцевостях, де дикі кабани завдавали великої шкоди сільському господарству, уповноважені до полювання були зобов'язані відстрілювати. При недостатньому відстрілі відповідальність за завдані шкоди покладалась на власника права полювання. Повітова влада у таких випадках мала право сама видавати безкоштовні сертифікати на відстріл диких кабанів або інших шкідливих тварин, навіть, без згоди власника полювань. Про видачу безплатних сертифікатів державна повітова влада була зобов'язана проінформувати власника полювання, а також місцеву поліцію.

Державна повітова влада мала також право і обов'язок організувати на певний короткий час під своїм контролем відстріл шкідників, при чому спосіб добування вона мала право визначати самостійно. Мешканці гмін, на території яких проводились загальні облави, були зобов'язані відповідно до рішення повітової влади безплатно проводити загінку (стаття 48). При організації полювань на хижаків заборонялось відстрілювати іншу дичину. Якщо при організації полювання на хижаків було відстріляно іншу дичину поруч з хижакими, то цю дичину реалізовували через аукціон, що організувала повітова влада, а гроші з продажу зараховували у фонд бідних мешканців гміни (стаття 49).

Стаття 50 визначала, що для добування шкідників власник полювання мав право використовувати капкани, сильця та інші знаряддя, але при цьому потрібно було вжити заходи для безпеки людей: поставити відповідні інформаційні знаки. Якщо ж повітова влада визнавала, що дикі кабани і ведмеді завдавали великої шкоди, то власники землі мали право також виставляти різного роду капкани для відлову кабанів та ведмедів [5 с. 27-31].

3 грудня 1927 року Президент II Речі Посполитої приймає розпорядження, щоб вирішити питання державного регулювання мисливства відповідно до польського законодавства. Основною відмінністю цього розпорядження від попередніх законів було те, що у ньому немає поділу на мисливські види дичини та шкідливі види дичини. Всю дичину, на яку дозволено полювати, зараховано до мисливських видів дичини, яка має визначені терміни полювання.

Всі види дичини були поділені на чотири категорії:
до першої відносився зубр та бобер, яких було заборонено добувати;

до другої – серни, самиці лося, оленя, козулі, молодняк, ведмедиці з малими, глухарі, фазани (дозволено добувати лише за спеціальним дозволом Міністерства рільництва Польщі);

лисиці, ведмеді, рисі, дикі коти, куниці, норки і кабани відносились до третьої групи (без терміну заборони полювання, але Міністр рільництва мав право його запровадити; на ці види дичини, на відміну від інших, дозволено полювати й вночі) [6 с. 1-81];

види дичини, що охоронялись найменше, відносились до четвертої категорії, а саме: вовки, куниці, тхори, горностаї, ласки, кролики, яструби, сороки і ворони (дозволено знищувати будь-кому на своїй власній землі, але не далі ніж 100 метрів від будівель). Крім того, відповідно до статті 41 цих тварин дозволяло не лише відстрілювати, але й відловлювати капканами, сильцями та іншими методами.

Як виявилось, зміна політичної ситуації поставила лисицю у виграшне становище. Законодавство Другої Речі Посполитої було у порівнянні з Австро-Угорською імперією м'якшим. Хоча й не був встановлений термін, коли заборонено добувати лисицю, але й не дозволено було будь-кому її добувати. Так, у законопроекті професора Доманєвського було запропоновано визначити термін заборони на добування лисиці з 16 квітня по 30 вересня. Але законопроект так і не був прийнятий через початок Другої Світової війни [7 с. 8-10].

Існували особливості добування лисиці у міжвоєнний період й в інших країнах Європи. Зокрема, у Данії та Фінляндії полювання на лисицю, тхора та куницю було дозволено навіть без отримання мисливського білету, не був визначений термін заборони її добування.

Слід відзначити, що лисиця була віднесена у різні періоди до хижаків, які завдавали збитки мисливському господарству. Як свідчить практика полювань, мисливці не добували лисицю у будь-який період року з огляду на низьку якість її хутра у весняно-літній період. Наприклад, у правилах полювання Львівського мисливського товариства ім. Святого Губерта полювання на лисицю з укриття було заборонене. Крім того, мисливці за добуту дичину повинні були сплачувати кошти у бюджет товариства, зокрема, за лисицю – 0,50 злого, тоді як за зайця –

0,2, а за добутого кабана – 1 злотий. У 1878 р. у Лисовицькому мисливському товаристві були прийняті правила, за якими мисливець, добувши лисицю, повинен був сплатити 2 злотих.

Також існували свої особливості щодо набування права власності на дичину. Зокрема, у Станиславівському мисливському товаристві «Кнея» заєць, лисиця, перната дичина залишались у власності того мисливця, який стріляв у неї останнім, тоді як власником оленя, козулі та інших копитних ставав той, хто першим зробив смертельний постріл.

У Снятинському мисливському товаристві (організоване 3 січня 1870 р., статут затверджено рескриптом Галицького намісництва 9 квітня 1870 р. L. 4575/70) за добування лисиці та борсука мисливець сплачував 1 злотий, кабана – 5 злотих, за добування зайця, куріпки, вальдшнепа – 10 грош, за перший промах – 10 грош, другий – 20 грош. Кошти йшли на премії мисливським охоронцям [8].

Практично аналогічно це питання вирішувалось у Бориславсько-Дрогобицькому товаристві мисливців «Орел». На зборах 6 жовтня 1932 року було ухвалено рішення, що мисливці у фонд преміювання мисливських охоронців повинні були сплачувати за кожну лисицю – 2 злотих, кабана – 5 злотих, козулю – 3 злотих.

Добування лисиці висвітлювалось у мисливській пресі. Увага акцентувалась на тому, щоб при добуванні лисиці не застосовувати дріб великого розміру, так як він летить далеко і не вбиває, а тільки калічить дичину. Пропонувалось застосовувати менший дріб і стріляти на меншу відстань – до 60-80 кроків [9 с. 286-288].

Лобіюючи інтереси мисливців при добуванні лисиці, Галицьке мисливське товариство направляє у січні 1880 р. пропозицію до Галицького намісництва щодо добування лисиці у будь-який час. В подальшому (1890 р.) лисицю та куницю пропонували взагалі викреслити зі списку мисливських видів тварин.

Двоєке ставлення до лисиці було й у мисливців Галичини кінця ХІХ століття. Якщо розглядати добування лисиці з економічної сторони, то її цінне хутро мало досить таки високу ціну, і з огляду на це тварину потрібно було охороняти. Наприклад, на ринку у Львові у 1899 р. шкіра лисиці прирівнювалась до 10 кілограм м'яса дикого кабана або трьох зайців [10 с. 2-6]. За даними

державної статистики Австро-Угорщини наприкінці XIX століття добували щорічно майже тридцять тисяч голів лисиці. За період з 1892 р. по 1896 р. в середньому добували 27489 голову: у 1892 р. – 26553 гол., 1893 р. – 25971 гол., 1894 р. – 29027 гол., 1895 р. – 28403 гол. Серед усіх провінцій імперії у Галичині добували найбільше лисиць: у 1898 р. у Галичині було добуто 29 тис. голів лисиці, тоді як у Нижній Австрії – 3,4 тис., Верхній Австрії – 1,5 тис., Каринтії – 2,2 тис., Чехії – 3 тис. На початку XX століття добування лисиць в Австро-Угорській імперії зростає і становить у 1903 р. 38,5 тис. голів. Збільшилось добування лисиць й у Чехії – з 2453 голови у 1880 р. до 2518 голів у 1893 р. [11 с. 78]

Як свідчить звіт Міністерства сільського господарства Цислейтанії за 1881 р., за період з 01.01. по 31.12.1881 р. було добуто 2 145 479 голів дичини. З них у Галичині було добуто 118619 голів (5,52%), тоді як у Чехії – 946415 голів (44,11%), Моравії – 409696 голів (19%), Нижній Австрії – 327142 голови (15%), Тиролі – 33318 голів (1,5%). Найбільше із 118619 голів, добутих у Галичині, становив заєць. У звіті звертали увагу на те, що у Галичині через велику кількість хижаків (переважала лисиця, вовк, рись) мисливське господарство ведеться неефективно. На Галичину припадало 22% (4678 гол.) від усіх добутих у Цислейтанії лисиць. Дещо менше було добуто інших хижаків: 597 голів тхора (4%), куниць – 400 голів (6%), видр – 146 голів (19%). Хоча й лисиць в абсолютній чисельності добували найбільше, але серед хижаків у процентному відношенні найбільше добували рисі (50 голів – 77%), вовка (113 голів – 67%), ведмедя (15 голів – 60%). Серед благородних видів дичини у Галичині найбільше добувалось диких кабанів – 38% від усіх добутих у Цислейтанії. Однак інших видів копитних добували надзвичайно мало: козуль – 3,3 тис. голів (8%), оленів – 23 голови (0,38%). Зайців добули 38 тис. голів (4%) [12 с. 53-54].

Як показують статистичні дані, беззаперечним лідером серед хижаків Галичини, площа якої складала 78500 км², з 1885 по 1893 рік була лисиця. За цей період її було добуто 57505 голів, тобто, в середньому по 6390 голів в рік. У порівнянні з іншими країнами Австро-Угорської монархії у Галичині добували найбільшу кількість хижаків. За свідченням радника державних лісів Г. Леттнера, у 1876 році у Галичині добуто 4447 гол., а у 1877 р. – 4511 гол.

лисиці. В подальшому добування лисиці зростає і в 1882 р. становить 4678 гол., 1884 р. – 4926 гол., 1885 – 6177 гол., 1886 р. – 6408 гол., 1887 р. – 7318 гол., 1888 р. – 7113 гол., 1889 р. – 6289 гол., 1890 р. – 5413 гол., 1891р. – 6178 гол., 1892 р. – 6603 гол., 1893 р. – 6006 гол., 1894 р. – 7073 гол., 1895 р. – 6758 гол., 1896 р. – 6645 гол., 1897 р. – 6233 гол., 1898 р. – 6450 гол. Тож статистичні показники 1876-1898р.р. засвідчують збільшення добування лисиці на 45 %. Найбільше лисиці добували у Бібрському, Рогатинському та Бережанському повітах.

Добування лисиці мало не лише економічне значення, але й становило предмет гордості тогочасної мисливської еліти. Цісар Австро-Угорщини Франц Йозеф I, розпочавши мисливську кар'єру у віці 15-ти років, з 1848 по 1884 рік добув всього 43138 голів дичини, з яких – 197 лисиць. З нагоди 50-річчя його правління преса відзначала, що мисливський результат цісаря на той час становив 48345 голів дичини, з яких – 224 лисиці, а на час свого вісімдесятиліття (1910 р.) він добув 50919 голів дичини, з яких – 226 лисиць.

Не менш затятим мисливцем був німецький цісар Вільгельм II. Лише за один 1908 рік він добув 126 оленів-самців, 9 оленів-самиць, 7 ланей, 88 лисиць. На святкуванні його шістдесятиріччя відзначали, що за своє життя він добув 1783 самців оленя, 86 самок оленя, 1644 ланей, 2941 великих диких кабанів, 316 малих диких кабанів, 3 ведмеді, 9 лосів, 4 зубри, 17951 зайця, 5 борсукив: всього – 61913 голів дичини [13 с. 60].

З розпадом Австро-Угорської імперії землі Галичини переходять до Другої Речі Посполитої. Східну Галичину було територіально поділено на Львівське, Тернопільське та Станиславівське воєводства. На території Львівського воєводства площею 27024 тис. км² було добуто у мисливському сезоні 1931/32 р.р. 1260 лисиць, 1932/33 р.р. – 1834, 1933/34 р.р. – 1592. У Станиславівському воєводстві у мисливському сезоні 1932/33 років добуто 657 лисиць.

Як відзначали тогочасні фахівці, Перша Світова війна мала негативний вплив на чисельність оленів, але в той же час сприяла розмноженню лисиці, чисельність якої зросла в два рази. На території мисливських угідь площею 1000 га було добуто 20 лисиць. Крім того, після війни у великій кількості з'явилась нелегальна зброя, внаслідок чого зросло браконьєрство, яке також негативно позначилось на популяції лисиці.

Висновок Ефективний вплив державного регулювання на чисельність лисиці уможлиблював не лише раціональне використання ресурсу для отримання цінного хутра, але й для збільшення чисельності дичини, особливо зайців. Встановлено, що визначальне значення для принципів державного регулювання та правозастосування добування лисиці мали два чинники: вартість хутра лисиці та збитки, які ця тварина завдає мисливському господарству та домашнім видам тварин. Добування лисиці мало не лише економічне значення, але й становило предмет трофейної гордості тогочасної мисливської еліти – цісарів: Австро-Угорщини – Франца Йозефа I та Німеччини – Вільгельма II.

Список використаної літератури

1. Reuman M. Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego. – Warszawa: Drukarnia Orgelbranda, 1845.
2. Kasperek J. R. Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem: [w 6 tomach] / J. R. Kasperek. – Lwów: Wyd-wo H. Altenberga, 1884. – T.1. – S. 369.
3. Pawlikowski M.K. Prawo łowieckie: komentarz dla województw wschodnich z dołączeniem rozporządzeń wykonawczych i kalędarza myśliwskiego. – Wilno: Nakładem policyjnego klubu sportowego, 1929. – 89 s.
4. Łoboś S. Myśliwstwo polskie w obcej prasie łowieckiej// Łowiec. – 1910. - № 17. – S.204.
5. Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S. 27-31.
6. Kałuski W. Prawo Łowieckie Warszawa: Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej rz.p.,1928. – S. 1-81.
7. Sander A. Legalna ochrona lisa / Alfred Sander // Łowiec. – 1939. - №1-2. – S.8-10.
8. Statut regulamin i karta prawa polowania towarzystwa łowieckiego w Śniatynie. – Śniatyn, 1921. – 17 s.
9. Mockus Z. Możliwości zastosowania humanitaryzmu w łowiectwie// Łowiec Polski – 1935. – № 15. – S.286-288.

10. Pawlik S. Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi//Łowiec. – 1899. – № 1. – S. 2-6.
11. Kronika//Łowiec. – 1893. – № 5. – S. 78.
12. Kochanowski C. Myśliwstwo w Galicyi według dat statystycznych ministeryum rolnictwa//Łowiec. – 1884. – № 4. – S.53-54.
13. Wykazy myśliwskie //Łowiec Polski. – 1909. – № 4. – S.60.

References

1. Reuman M. (1845), “Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego”, Drukarnia Orgelbranda, Warszawa.
2. Kasperek J. R. (1884), “Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem”, Lwów.
3. Pawlikowski M.K. (1929), “Prawo łowieckie: komentarz dla województw wschodnich z dołączeniem rozporządzeń wykonawczych i kalędarza myśliwskiego” Nakładem policyjnego klubu sportowego, Wilno.
4. Łoboś S. (1910), “Myśliwstwo polskie w obcej prasie łowieckiej”, “Łowiec”, vol. 17, pp. 204.
5. Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. (1898), Wisła, Kraków.
6. Kałuski W. (1928), “Prawo Łowieckie” Warszawa Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej rz.p., pp. 1-81.
7. Sander A. (1939), “Legalna ochrona lisa”, “Łowiec”, vol. 2, pp. 8-10.
8. Statut regulamin i karta prawa polowania towarzystwa łowieckiego w Śniatynie. (1921), Śniatyn.
9. Mockus Z. (1935), “Możliwości zastosowania humanitaryzmu w łowiectwie“, “Łowiec Polski”, vol. 15, pp. 286-288.
10. Pawlik S. (1899), “Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi “Łowiec”, vol. 1, pp. 2-6.
11. Kronika (1893), “Łowiec” , vol. 5, pp. 78.
12. Kochanowski C. (1884), “Myśliwstwo w Galicyi według dat statystycznych ministeryum rolnictwa”, “Łowiec”, vol. 4, pp. 53-54.
13. Wykazy myśliwskie (1909), “Łowiec Polski”, vol. 4, pp. 60.

Problem statement. State regulation of breeding and hunting of predators shall be based on both on the ecological interests of society, and on the economic interests of hunting farms. Hunting of foxes who on the one hand is the predator causing damage to hunting economy and with another – has valuable fur, is demonstrative within this framework.

Analysis of the last researches and publications. Problem of legal regulation of fox hunting in Galychyna was researched by a row of scientists among whom: Z. Moskus, Ya. Stezhynsky, M. Royman, K. Slotvinsky, Ya. Kasperek, M. Pavlikovsky, S. Lobos, V. Kalusky, A. Sander, V. Shablovsky, S. Krogulsky, S. Pavlik, G. Vatssek, Ya. Starkl, Z. Fischer, F. Rozhinsky, E. Schechtel, N. Gunchak.

Target setting. The purpose of this article is the analysis of a public authority policy of Galychyna and the Second Polish-Lithuanian Commonwealth in the regulation of the numbers of a fox and its economic value for hunting industry.

Statement of basic materials. State regulation of game-hunting in Galychyna originates from the Lithuanian charter. In particular, in the 16th century according to these charters for illegally got game the penalty was provided: bison — 12 rubles, elk — 6 rubles, bear and deer — 3 rubles, lynx, wild boar — 1 ruble. Hares, roes, foxes, bears were among the most widespread game. Comparing to other laws of that time which regulated hunting, the Lithuanian laws were more severe concerning illegal hunting for a noble game, but people were allowed to hunt wolves and foxes even on someone else's land provided that the hunter will not do harm to crops.

As Mykola Reyman noted in the book "Hunting Economy with Ancient History", as a matter of law predators are the property of the master of hunting grounds on which they are located. With this principle in mind, the duty to exterminate predators was laid to the owner of hunting grounds as predators not only are harmful to a hunting game, but also to pets. The legislation of the Kingdom of Poland which regulated extermination of predators, defined that predators needs to be extirpated without notice of hunting time and it is authorized to apply for this purpose different methods and tools, but only to persons who have the right for hunting. Predators

included a bear, a badger, a wolf, a fox, a lynx, a wild cat, an otter, a marten, a polecat, an ermine.

According to the resolution of Administrative council as of October 14, 1834 of the Kingdom of Poland the fund for awarding of persons for extermination of predators was organized. This fund was replenished at the expense of finances received for permissions on the right to bear of hunting weapons.

Each forester or the huntsman had to provide within a year one pair of ears and a nose of a wolf, one pair of ears of a fox or two couples of the polecat, marten ears. For omission of this regulation the penalty in the amount of 6 zloty was provided. For remission of penalty the huntsman shall prove that there are not predators on the territory controlled by him or by the forester of [1].

With an annexation of the Galicia lands to the Austro-Hungarian Empire (1772) the fox together with a wolf, a bear and a wild boar was referred to the category of predators on which people are allowed to hunt in any place. Moreover, for hunting of a bear and wolf reward was provided. Also new normative legal acts which regulated questions of hunting for the territories of Austria-Hungary and Galicia, in particular were set. So, the patent of the emperor as of April 13, 1786 paragraph 3, defined: "... people were allowed to hunt boars, wolves, foxes and other harmful game at any time, except open-air cages, in every way" [2 sec. 369]. In case where predators were excessively breeding, executive power according to article 383 of civil code of Austria organized hunting on predators.

The first Hunting law of Galychyna as of January 30, 1875 became the following normative legal act which regulated issues of hunting and hunting of foxes, in particular. Paragraph 1 of this law defined periods of hunting for different types of a game according to which it was allowed to hunt foxes from February 15 to August 31. But the note to this requirement allowed to admit authorized officers to the hunting rights of and to hunting foxes at any time in cases if they do harm to pets. It is necessary to mark that this requirement concerning determination of time of a fox hunting was the first in the territory of Poland as in those days on the Polish lands, which were under a protectorate of Russia and Germany, such requirements were not established. In particular, article 17 of the Hunting law of the Kingdom of Poland as of July 17, 1871, defined that persons are allowed to hunt a bear, a wolf, a badger, a fox,

a wild cat, a lynx, an otter, a marten, caress, an eagle, a hawk and other predators, all year and to hunt in any manner. Therefore the law as of January 30, 1875 for the first time began to substantially protect a fox.

Already in the following Hunting law of Galychyna as of March 5, 1897 a fox was listed of pests, and people allowed to hunt it at any time. According to article 47 of this law owners of the land plots acquired the right of shooting of such predators as a fox, a marten, a polecat, caress, a wolf, a lynx, a wild cat, a boar at any time.

The hunting Law adopted and signed by the emperor of the Austro-Hungarian Empire with the consent of Galician Seim as of 1897 practically operated in Galychyna till December, 1927. According to this law it is accurately said that predators cause damage, and any hunter was allowed to hunt them. Monitoring over that hunters did not shoot noble hunting animals under the guise of shooting of predators, was set. Permission on shooting and control of shooting was exercised by public authorities of the power [3].

However because in the summer fur of a fox **is of little use for use**, it was practically not hunted. In order that the fox hunted hares less, it was even fed up corpses of the dead horses [4 sec. 204]. This law also regulated the number of other predators. It was defined that people were allowed to shoot dogs and cats if they are further than 300 meters from the next house (article 43). The duty of extermination of predators and a harmful game (article 44) was laid to owners of the shooting.

Article 45 defined that wild animals who pose a threat for human safety need to be held in the open-air cage. In this law, unlike previous, wild boars were not categorized as predators, but a lynx and a wild cat were added. Any hunter had the right to shoot, catch and appropriate these types animal. But at the same time the law defined that hunting these species of predators is possible only on permission of the owner or tenant of hunting grounds. Such animals as a marten, a polecat, caress, a squirrel, a hamster, an otter, an eagle of different types, a hawk, a gray-haired heron, a crow could be shot in the presence of the owner of hunting grounds (article 46).

Article 47 set that in localities where wild boars did great harm to agriculture, persons who were allowed to hunt had to shoot. In case of insufficient shooting responsibility for the done harm was rested on the owner of shooting. In such cases the regional authorities had the right itself to issue free certificates on shooting of wild

boars or other harmful animals, even, without the consent of the owner of hunting. The regional government authorities had to inform the owner of hunting and also local police on free certificates issuing.

The regional government authorities had also the right and a duty to organize shooting of pest for certain short time under its monitoring, at the same time it had the right to independently define the hunting method. Inhabitants of a gmina in the territory of which general round-ups were carried out, were obliged according to the decision of the district power to carry out stint free of charge (article 48). In case of the organization of hunting on predators it was forbidden to shoot other game. If in case of the organization of hunting on predators other game was shot near predators, then this game was realized through an auction, organized by the regional authorities, and money from sale enlisted in fund of poor inhabitants of a gmina (article 49).

Article 50 defined that for hunting of pest the owner of hunting had the right to use traps, a drag-net and other tools, but at the same time it was necessary to take measures for safety of people: to put the appropriate information signs. If the the regional authorities recognized that wild boars and bears caused extensive damage, then owners of land had the right to expose any traps for catching of boars and bears [5 sec. 27-31].

On December 3, 1927 the President of the II Polish-Lithuanian Commonwealth accepts the regulation to resolve an issue of state regulation of hunting according to the Polish legislation. The main difference of this regulation from the previous laws was the fact that it didn't have division into hunting species of a game and harmful species of a game. All game which it is authorized to hunt are classified as hunting species of a game which has certain periods of hunting.

All species of a game were divided into four categories:
the bison and beaver, hunting for whom was forbidden, belonged to the first one;
to the second – chamoises, females of an elk, a deer, a roe, young growth, she-bears with small, wood-grouses, pheasants (it is authorized to hunting only on special permission of the Ministry of agriculture of Poland);

foxes, bears, lynxes, wild cats, martens, minks and boars belonged to the third group (without period of the prohibition of hunting, but the Minister of agriculture had

the right to enter it; unlike others, it is authorized to hunt these species of a game also at night) [6 sec. 1-81];

species of a game that were protected least of all, belonged to the fourth category, namely: wolves, martens, polecats, ermines, caress, rabbits, hawks, magpies and crows (it is authorized to anyone to extermination on the own earth, but not further than 100 meters from buildings). Besides, article 41 allowed not only to shoot these animals, but also to catch traps, drag-nets and other methods.

As it turned out, change of a political situation put a fox in advantageous position. The legislation of the Second Polish-Lithuanian Commonwealth was softer in comparison with the Austro-Hungarian Empire. Though period, when it is forbidden to hunt a fox, was not established, but also no one was allowed to hunting it. So, in the bill of professor Domanevsky it was offered to define period of the prohibition of fox hunting from April 16 to September 30. But the bill was not adopted because the beginning of World War II [7 sec. 8-10].

There were features of fox hunting during the interwar period and in other countries of Europe. In particular, in Denmark and Finland hunting for a fox, a polecat and a marten was authorized even without obtaining the hunting ticket, period of the prohibition of its hunting was not defined.

It is necessary to mark that during the different periods the fox was qualify as predators which caused damage to hunting economy. As practice of hunting shows, hunters did not hunt a fox during any period of year, considering poor quality of its fur during the spring and summer period. For example, in rules of hunting of the Lviv hunting society after Saint Gubert the hunting for a fox from the shelter was forbidden. Besides, hunters for the huntingd game shall pay means to the budget of society, in particular, for a fox – 0,50 zloty whereas for a hare – 0,2, and for the huntingd boar – 1 zloty. In 1878 in Lysovytsky hunting society the regulations were adopted, by which the hunter, having hunting a fox, shall pay 2 zloty.

Also there were features concerning acquisition of title to a game. In particular, in Kney Stanislavivsk hunting society a hare, a fox, a feather game remained in the property of that hunter who shot it last, whereas the one became the owner of a deer, a roe and other hoofed animals, who made the first a fatal shot.

In Snyatsky hunting society (it is organized on January 3, 1870, the charter is approved by the rescript of Galician vicegerency on April 9, 1870 L. 4575/70) for fox hunting and a badger the hunter paid 1 zloty, a boar – 5 zloty, for hunting of a hare, partridge, a woodcock – 10 grosz, for the first miss – 10 grosz, the second – 20 grosz. Resources were spent on premiums to hunting security guards [8].

Almost similarly this issue was resolved in Boryslavsko-Drogobytsky hunting society Orel. At a meeting as of October 6, 1932 it was agreed that hunters shall pay for each fox – 2 zloty, a bloar – 5 zloty, a roe – 3 zloty in bonus fund of hunting security guards.

Fox hunting was covered by the hunting press. Attention was focused on that while hunting a fox not to apply shotgun pellet of the big size as it flies far and does not kill but only cripples the game. It was offered to apply smaller shotgun pellet and to shoot on smaller distance – to 60-80 steps [9 sec. 286-288].

Lobbying the interests of hunters when hunting a fox, in January, 1880, Galician hunting society directs a sentence to the Galician vicegerency concerning of a fox hunting at any time. Hereafter (1890) it was suggested to strike off the list of hunting animal species a fox and a marten.

The hunters of Galychyna of end of 19th century also have a double attitude towards a fox was. If to consider a fox hunting from the economic side, then its valuable fur have a quite high price, and considering it, the animal needed to be protected. For example, in the market in Lviv in 1899, skin of a fox was equated to 10 kilograms of meat of a wild boar or three hares [10 sec. 2-6]. According to the state statistics of Austria-Hungary at the end of the 19th century nearly thirty thousands of heads of a fox were annually hunted. As of from 1892 to 1896 27489 heads were hunted on average: in 1892 – 26553 heads, 1893 – 25971 heads, 1894 – heads, 1895 – 28403 heas. Among all provinces of the empire most of all foxes were hunted in Galychyna: in 1898 29 thousands of heads of a fox were hunted in Galychyna whereas in Lower Austria – 3.4 thousand, Upper Austria – 1.5 thousand, Carinthia – 2.2 thousand, Czech Republic – 3 thousand. At the beginning of the XX century fox hunting grows in the Austro-Hungarian Empire and in 1903 makes 38.5 thousands of heads. Hunting of foxes was also increased in Czech Republic – about 2453 heads in 1880 to 2518 heads in 1893 [11 sec. 78].

As the report of the Ministry of Agriculture of Cisleitania for 1881 shows during period from 01.01 to 31.12.1881 2 145 479 heads of a game were hunted. 118619 heads (5,52%) of this number were hunted in Galychyna whereas in Czech Republic – 946415 heads (44,11%), Moravia – 409696 heads (19%), Lower Austria – 327142 heads (15%), Tirol – 33318 heads (1,5%) were hunted. Most of all from 118619 heads, which were hunted in Galychyna, was constituted by the hare. In the report attention was directed on a fact that in Galychyna through a large number of predators (a fox, a wolf, a lynx prevailed) the hunting economy was carried ineffective. 22% (4678 heads) from all the foxes that were hunted in Cisleitania were accounted for Galychyna. Other predators were hunted slightly less: 597 heads of a polecat (4%), martens – 400 heads (6%), otters – 146 heads (19%). Though foxes in absolute number were hunted more, but among predators lynxes (50 heads – 77%) were hunted most of all in percentage terms, a wolf (113 heads – 67%), a bear (15 heads – 60%). Among noble species of a game in Galychyna wild boars (38% from all the hunted ones in Cisleitania) were hunted most of all. However other types of hoofed animals were hunted very little: roes – 3.3 thousand of heads (8%), deers – 23 heads (0.38%). 38 thousand of hares' heads (4%) were were hunted [12 sec. 53-54].

As statistical data show, the unconditional leader among predators of Galychyna, which area was 78500 sq.km, from 1885 to 1893, was a fox. For this period 57505 heads were hunted, that is, on average 6390 heads every year. In comparison with other countries of the Austro-Hungarian Monarchy, the greatest number of predators were hunted in Galychyna. According to the adviser of the state woods G. Lettner, in 1876 4447 heads were hunted in Galychyna, in 1877 – 4511 heads of foxes. In the following hunting of a fox grows and in 1882 made 4678 heads, 1884 – 4926 heads, 1885 – 6177 heads, 1886 – 6408 heads, 1887 – 7318 heads, 1888 – 7113 heads, 1889 – 6289 heads, 1890 – 5413 heads, 1891 – 6178 heads, 1892 – 6603 heads, 1893 – 6006 heads, 1894 – 7073 heads, 1895 – 6758 heads, 1896 – 6645 heads, 1897 – 6233 heads, 1898 – 6450 heads. Therefore statistical factor of 1876-1898 demonstrate increase in hunting of a fox by 45%. Most of all foxes were hunted in Bibrsky, Rogatynsky and Berezhansky Counties.

Hunting of a fox had not only economic value, but also made a subject of pride of hunting elite of that time. The emperor of Austria-Hungary Franz Josef I started a

hunting career at the age of 15 years, from 1848 to 1884 hunted only 43138 heads of a game from which 197 were foxes. On the occasion of the 50 anniversary of his rule a press marked that the hunting result of the emperor for that time was 48345 heads of a game from which – 224 foxes, and for the period of his eightieth anniversary (1910) he hunted 50919 heads of a game, from which 226 foxes.

The German emperor Wilhelm II was equally passionate hunter. Only in one 1908 he hunted 126 bucks, 9 she deers, 7 fallow deer, 88 foxes. At celebration of his sixtieth anniversary it was noted that for his life he hunted 1783 bucks, 86 she deers, 1644 fallow deer, 2941 large wild boars, 316 small wild boars, 3 bears, 9 elks, 4 bisons, 17951 hares, 5 badgers: in total – 61913 heads of a game [13 sec. 60].

With the disintegration of the Austro-Hungarian Empire the lands of Galicia passed to the Second Polish-Lithuanian Commonwealth. East Galicia was territorially divided into the Lviv, Ternopil and Stanislavivsk provinces. In the territory of the Lviv province of 27024 thousand sq.km during 1931/32 in a hunting season 1260 foxes were hunted, 1932/33 – 1834, 1933/34 – 1592. In Stanislavivsk province during 1932/33 in a hunting season 657 foxes were hunted.

As experts of that time marked, World War I exerted a negative impact on the number of deer, but at the same time promoted reproduction of a fox whose number grew twice. In the territory of hunting grounds of 1000 hectares 20 foxes were hunted. Besides, after war illegal weapon appeared in a large number in consequence of which poaching is increased which also negatively affected population of a fox.

Conclusion. Effective influence of state regulation on the number of a fox allowed to provide not only rational use of resources for receiving of valuable fur, but also for increase in the number of a game, especially hares. It is set that for the principles of state regulation and law enforcement of a fox hunting two factors had defining value: the cost of a fox fur and loss which this creature causes to hunting economy and house animal species. Production of a fox had not only economic value, but also made a subject of trophy pride of hunting elite of that time – emperors: Austria-Hungary – Franz Josef I and of Germany – Wilhelm II.

References:

1. Reuman M. (1845), "Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego", Drukarnia Orgelbranda, Warszawa.
2. Kasperek J. R. (1884), "Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem", Lwów.
3. Pawlikowski M.K. (1929), "Prawo łowieckie: komentarz dla województw wschodnich z dołączeniem rozporządzeń wykonawczych i kalędarza myśliwskiego" Nakładem policyjnego klubu sportowego, Wilno.
4. Łoboś S. (1910), "Myśliwstwo polskie w obcej prasie łowieckiej", "Łowiec", vol. 17, pp. 204.
5. Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. (1898), Wisła, Kraków.
6. Kałuski W. (1928), "Prawo Łowieckie" Warszawa Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej rz.p., pp. 1-81.
7. Sander A. (1939), "Legalna ochrona lisa", "Łowiec", vol. 2, pp. 8-10.
8. Statut regulamin i karta prawa polowania towarzystwa łowieckiego w Śniatynie. (1921), Śniatyn.
9. Mockus Z. (1935), "Możliwości zastosowania humanitaryzmu w łowiectwie", "Łowiec Polski", vol. 15, pp. 286-288.
10. Pawlik S. (1899), "Handel zwierzyzną, rybami i rakami w Galicyi" "Łowiec", vol. 1, pp. 2-6.
11. Kronika (1893), "Łowiec", vol. 5, pp. 78.
12. Kochanowski C. (1884), "Myśliwstwo w Galicyi według dat statystycznych ministeryum rolnictwa", "Łowiec", vol. 4, pp. 53-54.
13. Wykazy myśliwskie (1909), "Łowiec Polski", vol. 4, pp. 60.

Список використаної літератури:

1. Reuman M. Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego. – Warszawa: Drukarnia Orgelbranda, 1845.
2. Kasperek J. R. Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem: [w 6 tomach] / J. R. Kasperek. – Lwów: Wyd-wo H. Altenberga, 1884. – T.1. – S. 369.

3. Pawlikowski M.K. Prawo łowieckie: komentarz dla województw wschodnich z dołączeniem rozporządzeń wykonawczych i kalendarza myśliwskiego. – Wilno: Nakładem policyjnego klubu sportowego, 1929. – 89 s.
4. Łoboś S. Myśliwstwo polskie w obcej prasie łowieckiej// Łowiec. – 1910. - № 17. – S.204.
5. Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S. 27-31.
6. Kałuski W. Prawo Łowieckie Warszawa: Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej rz.p.,1928. – S. 1-81.
7. Sander A. Legalna ochrona lisa / Alfred Sander // Łowiec. – 1939. - №1-2. – S.8-10.
8. Statut regulamin i karta prawa polowania towarzystwa łowieckiego w Śniatynie. – Śniatyn, 1921. – 17 s.
9. Mockus Z. Możliwości zastosowania humanitaryzmu w łowiectwie// Łowiec Polski – 1935. – № 15. – S.286-288.
10. Pawlik S. Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi//Łowiec. – 1899. – № 1. – S. 2-6.
11. Kronika//Łowiec. – 1893. – № 5. – S. 78.
12. Kochanowski C. Myśliwstwo w Galicyi według dat statystycznych ministeryum rolnictwa//Łowiec. – 1884. – № 4. – S.53-54.
13. Wykazy myśliwskie //Łowiec Polski. – 1909. – № 4. – S.60.

Проців О.Р. Державне регулювання добування лисиці у Галичині XVI — початку XX ст.: історичний аспект // Публічне урядування : збірник. — № 1 (11) — січень 2018. — Київ : ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2018. — С. 217-226.